

ВІДЗИВ

**офіційного опонента кандидата педагогічних наук, професора,
професора кафедри педагогіки та психології
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка Безносюка О.О. на дисертацію
Стаднійчук Ірини Петрівни "Формування технічної компетентності
техніків-механіків у процесі професійної підготовки в аграрних
коледжах", представленої на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04- теорія і методика
професійної освіти.**

Трансформаційні процеси в сучасній системі професійної освіти вимагають запровадження комплексних інновацій, які забезпечують модернізацію процесу підготовки фахівців, зокрема для аграрної сфери, про що йдеться в основоположних освітніх документах Постанові Кабінету Міністрів України «Про підготовку фахівців для роботи в сільській місцевості» (2016), в Концепції реформування і розвитку аграрної сфери та науки (2011), в документах Міністерства освіти і науки України, Міністерства праці і соціальної політики та ін. У новій редакції Закону України «Про вищу освіту» (2014) передбачено функціонування аграрних вищих навчальних закладів, до яких віднесено й існуючі агротехнічні коледжі, що здійснюють підготовку техніків-механіків.

Необхідність розгляду окресленої проблеми зумовлено домінуванням у сучасній педагогічній науці і практиці методології компетентнісного підходу до навчання і виховання студентської молоді, що спрямована на реалізацію ідей ґрунтовної підготовки майбутнього фахівця не лише як професіонала, але і різнобічно розвиненої особистості.

Агропромисловий комплекс як потенційний роботодавець окремої групи випускників аграрних вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації потребує нині нової генерації випускників, здатних до саморозвитку, швидкої адаптації у змінних умовах професійної діяльності.

Сучасному аграрному сектору економіки країни потрібні висококваліфіковані техніки, технологи, організатори виробництва, спроможні ефективно реагувати на динамічні зміни в технологічних процесах виробництва сільськогосподарської продукції, творчо розв'язувати складні виробничі завдання.

У дусі цих традицій в останні роки підготовлено цілу низку наукових праць з проблем змісту та сутності професійної підготовки фахівців у системі ступеневої освіти, проблем професійної підготовки фахівців для агропромислового комплексу, проблем підготовки фахівців в аграрних коледжах. Чільне місце серед них посідає дисертація Стаднійчук Ірини Петрівни "Формування технічної компетентності техніків-механіків у процесі професійної підготовки в аграрних коледжах".

Отже, актуальність дослідження проблеми формування технічної компетентності техніків-механіків у процесі професійної підготовки в аграрних коледжах не викликає жодних сумнівів, є соціально важливим. І, як зазначає сама автор, зумовленим не тільки потребами сучасної педагогічної теорії і практики, але існуванням певних суперечностей, зокрема між: об'єктивною потребою українського суспільства в підготовці висококваліфікованих і професійно компетентних фахівців для аграрної сфери та недостатніми можливостями сучасної системи аграрно-технічної освіти; необхідністю реалізації сучасної компетентнісної концепції професійної освіти та удосконаленням науково-педагогічних розробок щодо інноваційної підготовки техніків-механіків в аграрних коледжах; вимогами державних стандартів до рівня технічної компетентності випускників аграрних коледжів та недостатньою методичною готовністю педагогічних працівників до реалізації визначених завдань.

Окрім того, спеціальні дослідження, які б розкривали проблему формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків у процесі навчання в аграрному коледжі, практично відсутні.

Звертання до наукових праць здобувача та дисертаційного

дослідження викликають поважливе ставлення до професійного та ґрунтового підходу до наукової роботи.

Представлене до захисту дослідження виконане відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті Національного університету біоресурсів і природокористування України за напрямом «Розробка інноваційних методик забезпечення навчального процесу в аграрних ВНЗ» (РК № 0109U000952).

Тему дослідження затверджено вченою радою Природничо-гуманітарного інституту Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 8 від 24.03.2011 р.) та узгоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 24.05.2011р.).

Дисертаційне дослідження підготовлено на ґрунтовній теоретичній основі. Використано значну кількість наукових джерел авторів сьогодення і минулого. Серйозний і глибокий аналіз літератури викликає повагу.

Автором з'ясовано відсутність усталеного концептуального підходу до її вирішення. Конкретизовано сутність понять «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» та визначено технічну компетентність майбутнього техника-механіка як інтегровану якість особистості, яка характеризується стійкою мотивацією до оволодіння технічними знаннями, досвідом техніко-технологічної діяльності, професійними цінностями, що зумовлюють здатність особистості ефективно здійснювати налагодження, експлуатацію, діагностику та ремонт об'єктів техніки в аграрному виробництві, продуктивно розв'язувати соціально-виробничі ситуації.

Викликає інтерес ґрунтовний аналіз категоріально-поняттєвого апарату дослідження формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків, щодо позиції учених стосовно розуміння сутності

понять «компетенція» і «компетентність» розподілилися на три напрями: перший презентує підходи, за якими поняття «компетентність» та «компетенція» за змістом тотожні одне одному й означають володіння знаннями, вміннями, досвідом – у даному разі можна говорити про синонімічність термінів; представники другого напрямку доводять, що компетенція – складова компетентності; треті слушно стверджують, що компетентність – результат підготовки, а компетенція – статус, певні права особи, повноваження щось виконувати.

За результатами аналізу наукових праць, теоретичного пошуку автор розглядає технічну компетентність як інтегровану якість особистості, яка характеризується стійкою мотивацією до оволодіння технічними знаннями, досвідом техніко-технологічної діяльності, цінностями, що зумовлюють здатність особистості ефективно здійснювати налагодження, експлуатацію, діагностику та ремонт об'єктів техніки. Технічна компетентність майбутнього техника-механіка розглядається дисертанткою, як інтегровану якість особистості майбутнього техника-механіка, яка характеризується його стійкою мотивацією до оволодіння технічними знаннями, досвідом техніко-технологічної діяльності, професійними цінностями, що зумовлюють здатність особистості ефективно здійснювати налагодження, експлуатацію, діагностику та ремонт об'єктів техніки в аграрному виробництві, продуктивно розв'язувати соціально-виробничі ситуації.

Автор переконливо доводить, що проблема формування технічної компетентності майбутнього техника-механіка сільськогосподарського виробництва ще чекає свого ґрунтового розв'язання на методологічному, психолого-педагогічному та методичному рівнях.

У процесі теоретичного аналізу проблеми формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків автор виокремлює провідні теоретичні підходи, які дають можливість охарактеризувати сутність об'єкта і предмета дослідження, визначити провідні шляхи, фактори та умови формування досліджуваної властивості особистості – компетентнісний, діяльнісний особистісно орієнтований, системний та комплексний. А методологія нашого наукового пошуку реалізується через дотримання загальнодидактичних та спеціальних принципів (с.29-47).

Результати аналізу наявних психолого-педагогічних і методичних досліджень, практичного досвіду підготовки фахівців в аграрних коледжах спричинили розроблення автором структурної моделі формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків. Вказана модель виконує такі функції: а) відображає проект процесу формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків; б) є засобом більш ґрунтовного дослідження окремих складових вказаного процесу; в) відображає логіку професійної підготовки техніків-механіків; г) унаочнює основні позиції процесу формування технічної компетентності; д) орієнтує педагогічних працівників аграрних коледжів на постійну модернізацію методів і форм теоретичного і практичного навчання.

Заслуговує на увагу зроблений дисертанткою висновок, що досліджуваний феномен за своїм змістом відображає рівень професійно-технічних знань, умінь, навичок та особистісних якостей майбутнього техника-механіка; ефективність формування технічної компетентності майбутнього техника-механіка суттєво залежить від його природних задатків, нахилів до технічної діяльності, сформованості пізнавальних інтересів у визначеному напрямі. На основі факторного аналізу визначено педагогічні умови формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків у процесі професійної підготовки в аграрних коледжах, системне забезпечення яких дозволяє випускникам ґрунтовно володіти технічною діяльністю, а саме: розробка цілеспрямованого проекту

формування технічної компетентності та забезпечення його впровадження засобами моделювання; створення сприятливого освітнього середовища для розвитку технічних здібностей студентів; застосування у фаховій підготовці техніків-механіків інтерактивних технологій навчання; системно-послідовний розвиток технічних здібностей студентів засобами методів і форм практичного навчання. Це підкреслює не лише належне опрацювання відповідних темі дослідження документів та джерел, а й глибоке розуміння автором дисертації результату формування технічної компетентності техніків-механіків у процесі професійної підготовки в аграрних коледжах.

Безсумнівний високий рівень математичної підготовки автора, її захопленість проблемою та прикладними математичними аспектами. Це знайшло достойне відбиття у відповідному розділі дисертації (параграф 3.1).

Все це свідчить про високий ступінь обізнаності дисертантки з теорією та практикою з обраної проблеми, що і дозволило автору вдало визначити тему, об'єкт і предмет дослідження. Позитивне враження справляє також розробка методологічної основи і методів дослідження. Сформульовані автором мета і завдання також відбивають її наукові позиції. Надійність і вірогідність одержаних результатів обґрунтовані завдяки здійсненню якісного і кількісного аналізу даних, їх статистичною обробкою та оцінкою внаслідок експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

вперше спроектовано модель формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків як конструкт трьох взаємопов'язаних блоків (діагностико-мотиваційного, діяльнісно-методичного та рефлексивно-корекційного), що є відображенням етапів формування технічної компетентності студентів аграрних коледжів у процесі професійної підготовки; обґрунтовано педагогічні умови формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків (розробка цілеспрямованого

проекту та забезпечення його впровадження в практику засобами моделювання, створення сприятливого освітнього середовища для розвитку технічних здібностей студентів, застосування у фаховій підготовці техніків-механіків інтерактивних технологій навчання, забезпечення системно-послідовного розвитку технічної компетентності студентів за допомогою методів і форм практичного навчання);

удосконалено методику формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків в аграрних коледжах як інтегровану систему, що охоплює інтерактивні методи і форми навчання (кейс-методику, проблемну, імітаційно-ігрову, проектну технологію, роботу гуртка тощо);

набуло подальшого розвитку тлумачення поняття «технічна компетентність майбутнього техника-механіка», що передбачає конкретизацію видових ознак дефініції (стійка мотивація до оволодіння технічними знаннями, досвід техніко-технологічної діяльності, професійні цінності).

Практичне значення одержаних результатів визначається: впровадженням у навчально-виховний процес аграрних коледжів методики формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків у процесі професійної підготовки та її науково-методичного забезпечення, розробкою методичних рекомендацій для педагогічних працівників «Формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків засобами інтерактивних технологій» та методичного забезпечення лекційних, семінарських, практичних занять з елементами проблемності, імітаційно-ігрових занять та кейс-методу, а також роботи технічного гуртка «Юний механік».

Основні положення дослідження впроваджено в навчально-виховний процес Ладижинського коледжу Вінницького національного аграрного університету (довідка № 110 від 14.03.2016 р.), Тальянківського агротехнічного коледжу Уманського національного університету садівництва (довідка № 122 від 06.02.2016 р.), Хорольського

агропромислового коледжу Полтавської державної аграрної академії (довідка № 143 від 10.03. 2016 р.), Чернятинський коледжу Вінницького національного аграрного університету (довідка № 105 від 24.03. 2016 р.).

Зміст дисертації відповідає її плану, а структура-дослідницьким завданням. Позитивне враження справляє організація та опис експерименту, який проведено ґрунтовно і відповідально. Дані, що наводить автор, дають змогу для твердження про об'єктивність отриманих результатів. Текст підпорядкований законам формальної логіки, викладений системно і послідовно. Це дає змогу використовувати дане дослідження з метою подальшого розвитку педагогічної і науки, відкриває широкі можливості використання цих результатів практиками освіти.

Основні положення автореферату і дисертації ідентичні, а головні результати дослідження добре представлено в 23 наукових працях (20 одноосібних), 8 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному науковому виданні, 1 методичному посібнику, 3 – у наукових виданнях та 10 тез у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Незважаючи на безумовно позитивне значення, роль і враження, дисертація не є абсолютною за змістом і формою. Автор є перспективним науковцем і організатором освіти, а тому вважаємо за необхідне висловити зауваження і рекомендації:

1. До завдань проведеного дослідження варто було б включити розробку навчально-методичного забезпечення реалізації моделі формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків в аграрному коледжі.

2. Робота значно виграла б за умов виокремлення в моделі формування технічної компетентності майбутніх техніків-механіків в аграрному коледжі (Рис. 2.3., с.84) цільової, змістовної, операційної та результативної складової. В результативній складовій рівні сформованості

професійної компетентності бажано розширити з 3 до 5, добавивши дуже низький та дуже високий.

3. Варто було б поглибити історико-педагогічний аспект дослідження зазначеної проблеми.

4. Цікавим у контексті досліджуваної проблеми було б представлення зарубіжного досвіду підготовки майбутніх техніків-механіків.

5. Таблиці 3.3 (с.140) та 3.4 (с.141) доцільно було б перенести у Додатки.

Вказані недоліки, зауваження і рекомендації мають на меті подальший науковий розвиток дисертантки, її перспективний рух у справі розвитку педагогічної науки, її загальних та професійних аспектів. Дисертація заслуговує на високу оцінку, а її матеріали можуть ефективно використовуватися в діяльності практиків і науковців у закладах освіти.

За змістом, структурою, літературним і технічним оформленням дисертація виконана на відповідному вимогам ДАК України рівні, є завершеним науковим дослідженням. А Стаднійчук Ірина Петрівна, як автор цієї наукової праці, заслуговує присудження ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04-теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

професор кафедри педагогіки та психології

Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної

академії ім. Тараса Шевченка

кандидат педагогічних наук, професор

О.О. Безносюк

7 червня 2017 року